

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Philippe Sollers

CĂLĂTORII TIMPULUI

Totul merge foarte repede acum, drept la țintă. Fără timp mort, fără un moment pierdut, manevră de încercuire, luciditate, repaos și entuziasm. Alt soare în fiecare zi, albastru, cenușiu, rece, cald, ploaie, vânt, totul e la fel, dar dincolo de toate, în fiecare clipă, lumina face semn.

Mulțumesc corpului meu că se află aici, în tot cazul tăcut, la treabă. Îmi spune că el este, nimeni altul, cel care a luat întotdeauna deciziile, a ales direcțiile, situațiile. Maladiile, durerile? El le suportă. Depresiile, crizele, pierderile, uitările? Tot el. Detașare, bucurii, plăceri. Mereu el. „Eu nu sunt al tău, îmi zice corpul, sunt al meu. Cum ai putut să-mi faci una ca asta? Și asta? Și apoi asta?”

Îmi vorbește sec corpul meu. „Mâna, insistă el, este a mea. Dacă respiri adânc, o să mă găsești tocmai în adânc. Nu îți controlezi plămânii, inima, circulația, oasele, celulele? Lasă-mă pe mine să fac asta, cum am făcut întotdeauna, nu-mi sta în cale, nu te băga.”

Nu suntem întotdeauna de acord, corpul meu și cu mine; de exemplu, povestea de altădată cu Lila. Înainte de toate, eu nu o iubesc, el o iubește. O găsesc încuiată, încăpățânată, blocată în plicticosul ei roman familial-social, dar el, corpul meu, o vrea. Pe mine mă termină în zece minute, îmi fură timpul degeaba, pe când el o poate asculta ore întregi, ochi în ochi, admirându-i gâtul, umerii, mișcările, glasul. Eu sunt un pic mai rafinat, trupul meu

e vulgar. Ea mă asurzește, el îi adoră repetițiile. Eu o găsesc frumușică, nimic mai mult, însă el o vede al naibii de frumoasă. E sigur, vrea iar să se culce cu ea. Îmi ascult trupul, dar mă uit discret la ceas, trei sferturi de oră pentru treaba asta, merge. Și-a făcut de cap și acum se furișează, mă lasă singur cu sporovăiala Lilei, cu grijile Lilei, cu intrigile Lilei, cu gelozia Lilei, cu iritarea Lilei.

Eu am chef să mă distrez, corpul îmi stă în cale. Eu vreau să scriu, el vrea să iasă. Mă atrage o femeie, corpul îmi șoptește „La ce bun?“, și nu greșește, mereu aceeași placă, apartament, copil, bani, același trist tacâm. E amuzant o clipă, dar e epuizant.

O dată în plus, cum sunt minunat de singur și o stare ciudată a pus stăpânire pe mine, mă duc să dau o raită prin grădina de alături. Mă conectez la unde mentale ultrascurte, am nevoie să văd, să aud. Aceste tufe de micșunele, de exemplu, le văd pentru prima oară într-o nuanță de galben și de brun, de parcă mi-aș zări propriile retine. Sper să nu mi se desprindă, cu toate că umblu foarte bine, lăsându-mă condus de nas, în întuneric. Ia te uită, așa deodată, îmi par uriașe aceste tufe de micșunele, venite din vremuri străvechi, exuberante, impozante, amenințătoare, răcoritoare. Îmi place cuvântul *micșunea*, aducând cu sine ideea de cuișoare, și, deodată, am senzația că mă-nânc, că sorb florile.

Aceeași surpriză pe stradă, zgomotele, vocile, frazele auzite și noaptea în vis. Creierul are propria orchestră, improvizează, compune, înlănțuie, aleargă în toate sensurile și adeseori e doar harababură. Are tendința de a face

totul după capul lui, dar eu am nevoie de capul meu. Se înțelege, îl recuperez, uneori cu greu, cu lumina lui care nu slăbește. Lumină cardiacă, ai zice, totodată lumină a întregului corp. Aici, corpul meu protestează: nu vrea să fie înglobat, înțeles, analizat, definit, renăscut într-o altă formă. Ține la mișcarea lui de neînțeles, animalul.

Privesc trecătorii: fără îndoială, se cred ei înșiși, însă și ei sunt de neînțeles. Surprinzător e că se consideră toți drept corpuri, mai bine zis simple imagini. Corpul meu e dat naibii: știe că nu-i o imagine, și e merituos în această epocă terminală a proiecției. Adică, vrea să rămână stăpân pe situație, să fie spălat, hrănit, îngrijit, îmbrăcat, recunoscut, flatat, dorit, mângâiat, iubit. Îi place să sporovăiască și încearcă, neîncetat, să vorbească în locul meu. Are amintirile lui, de care aș prefera, uneori, să mă lipsesc. Apoi visele, aproape întotdeauna aceleași: și-a pierdut mașina, telefonul mobil, actele de identitate. E undeva departe, în cartiere imposibile, în parkinguri necunoscute, unde n-are ce căuta, în hoteluri în care n-a pus piciorul niciodată, la petreceri unde nu e binevenit, așa cum indică tăcerile când apare el, ostilitatea disimulată și falsele informații care i se dau, fețele încruntate sau reprobatoare, această stângăcie în aerul cu care intră.

Sunt obligat să întrerup corpul, îl întind, îl întorc, m-am decis să-mi programez eu însumi nopțile și drumurile. Nu e întotdeauna evident, sunt iar prins de coșmarul existenței, și totuși am luminișurile mele, plajele, pădurile, plutirile controlate, fantomele mele binevoitoare. Așa e, după grimase, apuc să dorm sau mai bine zis

să mă odihnesc în mulțime. *Văd* distinct miliardele de oameni circulând, ambuteiajele monstruoase, poluante, pe urmă totul se degajă, curge, rulează. Corpul meu, din când în când, ar vrea să zică „noi“, dar mă opun. Se îndoiește adeseori, e singur pe lume, și rațiunile lui, trebuie să convenim, sunt întemeiate. În fine, nu cedez și e forțat să mă urmeze.

Aici, o scenă precisă cu Lila, în urmă cu zece ani, la Roma. E ziua de Paști, suntem pe terasă, e o zi frumoasă. Ne uităm la televizor, papa își termină discursul tradițional, binecuvântarea *urbi et orbi*, după cuvântul „a înviat“, proclamată în toate limbile. Acest *show* obișnuit mă interesează și mă amuză, spațiul e plin de steaguri și de flori, dar, spre marea mea surpriză, așa deodată, Lila se agită și se înfurie, e împotriva acestui teatru. „A înviat, a înviat, zice ea, doar nu vrei să-mi spui că tu crezi în prostiile astea.“ Nu știu, eu, chipul meu, trebuie să fi avut o expresie ciudată, un aer idiot, de om beat, în tot cazul o umbră de adeziune la prostia în cauză. Pe moment, cred că o criză biliară o apucă pe Lila, dar nu, e o adevărată mânie metafizică, așa o văd, cu buzele strânse, cu nările fremătând. Împotriva a ce? Îmi vine să leșin, țineți-mă bine: împotriva acestei istorii a „învierii“.

Glumesc? Nu, deloc. Lila, în acel moment, *presupune* că eu cred în gluma enormă a învierii de pe urmă a trupurilor. Despre trupuri, în general, n-am nici cea mai mică idee și, de altfel, această perspectivă de ansamblu, cu judecata la cheie, îmi pare puțin atrăgătoare, și în opinia mea, la urma urmei, de ce nu? Nu-i place că trebuie

să moară, bietul meu corp nu e făcut pentru asta, însă se pare că e o lege clară și inevitabilă, de care mă îndoiesc în secret, și el la fel. Nu-i nevoie de un dumnezeu pentru asta, nu concep în acest fel destinul, e straniu.

Mai curios, în zilele următoare, insistența Lilei revine la acest subiect imposibil. Începe de câteva ori să vorbească, se învâрте în jurul subiectului, vrea să mă pronunț clar asupra acestei nebunii. O tulbură, o obsedează și, bineînțeles, mă eschivez, închei, evit orice discuție (despre ce să discutăm, de fapt?), schimb subiectul, sau mai bine fac pe indiferentul, trec fără probleme de partea rațiunii, a științei, a nenumăratelor probe considerabile ale istoriei, de partea a tot ce vreți. Debordez de modestie, de umilință, de resemnare, de umanism, de egalitarism. Da, există acest *noi!* Sărmani muritori! Săracii de noi! Mile-nari! Schelete! Cenușă! Trebuia să ne naștem, dragi frați și surori, va trebui deci să murim. Să murim pentru totdeauna, hei, nu sunt povești. Faceți loc la următorii, treceți.

Dar tocmai această istorie a nașterii e cea care preocupă corpul meu. Corpurile omenești, de acum, se fabrică în serie și concepția anterioară, chiar dacă ea continuă să producă și să reproducă, devine din ce în ce mai decalată și bizară, ca o veche escrocherie urcând la suprafață. „Păcatul originar“? Ah, nu! Nu o să scoateți acum acest vechi truc obscurantist. Diavolul mai întâi la treabă în paturi, apoi în clinici, în seringi, în laboratoare? Traficul cu embrioni și cu mame purtătoare? Șarpele în sentimente. Otrava în iubire. Înapoi, cățel de usturoi, crucifix, vampir!

Săraca Lila, își pierdea vremea cu mine. S-a măritat, la scurtă vreme după aceste scene furtunoase de la Roma, și a avut, aproape imediat, doi copii. Ne revedem din când în când, dar ne evităm. Corpul meu nu se mai gândește nicidecum la ea, însă o înțeleg. Ca alte bizarerii, de-a lungul timpului, criza ei acută de nervi m-a împins pe drumul meu. Lila este un doctor bun, lucrează cu dăruire în domeniul umanitar. Dar eu îmi urmez calea.

Vin de la Centrul de tir. Puțină fanfaronadă pentru început (oboseală, suflu scurt), și apoi precizie. Nu știu care poet american a scris aceste două versuri: „Paradis calm/ Pe deasupra masacrului“. E starea mea sufletească la antrenament. Sus, dacă ajung să gândesc cât mai puțin posibil, cer albastru, calm, luminos. Jos, explozii și lacrimi.

Mă concentrez asupra cuvântului „mot“. Îl văd acolo, pe linia de ochire. Respiră puțin, se mărește, îl ochesc, vreau să-l ating și să-l străpung. MOT. Cu o literă în plus, devine MORT. În engleză, ar veni WORD și WORLD. Trag asupra morții, trag asupra lumii. O mică glumă, dar care îmi face bine. Vecina mea de stand, Viva, mă felicită că am tras în plin. Nu știu nimic despre treburile ei, nici ea despre ale mele. Ne zâmbim, e destul.

Să nu credeți cumva că nutresc vreun resentiment față de limbaj, moarte, lume și comedia umană, chiar dimpotrivă. Încerc să trec dincolo de toate, atât. Suntem în era amestecului, într-o convulsie din ce în ce mai netă, n-are nimic de-a face cu o apocalipsă, cu un sfârșit sau cu un deznodământ. Mă întreb, în trecere, la ce se gândește Viva când trage la țintă. Trebuie să aibă vreo treizeci de ani, brună, frumoasă, păr scurt, gesturi suple. Poate o execută pe mama sa, pe tatăl său, pe bărbatul său, pe amantul ori pe superiorul ei din umbră, dar nu

întreaga planetă. Poate că totuși... Locul este agreabil, este și un bar, însă n-am intenția să o invit, cel puțin nu deocamdată. Corpul meu s-ar cam duce spre Viva, dar eu nu-l ascult.

Se zice că talentul la tir este ereditar. Bunicul meu din spre mamă era celebru sub acest aspect, iar una dintre surorile mele se pare că a făcut senzație la vânătoare. Este arta proiecției imediate de sine a țintelor, fie că sunt imobile sau în mișcare. Ochii țintă în obiectiv, tragi, cu ochii închiși, asupra ta însuși. Focul e direct, vine din creierul prefăcut în inimă. N-am avut niciodată dorința să trag asupra cuiva viu, nici om, nici animal. În schimb, exercițiul mă face încrezător. În realitate, mă sinucid blând și mă retrag pe dată. Mă simt mai ușor, las în urmă umbra mea.

Am permisul de intrare de multă vreme, îmi înlesnește antrenamentul personal. Locul, un vast local insonorizat, face parte din CSS, Centrul de Studii Strategice, care depinde de Ministerul Apărării. Este un loc foarte supravegheat, coduri de acces, camere video peste tot, exterior opac. Viva, presupun, trebuie să vină, ca și alții, din motive profesionale pe care nu mi le va spune, dacă o voi întreba. Tăcere, discreție, apariții și dispariții. Pentru moment, în unele dimineți, ne salutăm, ridicăm degetul mare unul către altul când e o reușită, pleacă fiecare în partea sa, eu întotdeauna înaintea ei. Ce poate crede despre acest bătrân amator care persistă să se perfecționeze și care, ea ghicește poate, n-a fost niciodată în armată? Aici n-avem nume, doar prenume („Salut, eu sunt Viva“), suntem toți și toate în civil și un observator din afară,

analizând plecările și venirile vizitatorilor, adeseori foarte tineri, în ținută de sport, bascheți și rucsac, n-ar putea să-și imagineze (doar dacă ar sta și s-ar apropia de placa aproape invizibilă care închide poarta la intrare) ce se petrece în acest colț de cartier liniștit. Suntem în plin Paris, în arondismentul al 7-lea, și nimeni nu vede și n-aude nimic din ceea ce se urzește în acest perimetru.

Ajungeți la capătul bulevardului Raspail și, puțin înainte de intersecția Bac și Saint-Germain, imediat după librăria Gallimard, vă întoarceți la dreapta pe strada Luynes. Traversați bulevardul Saint-Germain, o luați pe strada Sfântul Toma de Aquino, ajungeți în piața cu același nume, înaintea bisericii. Acolo, la dreapta, un zid înalt, închis, totul se întâmplă dincolo. Puteți coborî la stânga, pe strada Gribeauval, pentru a da în Rue du Bac, și odată ajunși în strada Montalembert, observați rapid un pasaj subteran care duce direct la biserică, între hotelul Port Royal și Montalembert, pe urmă continuați până la strada Sébastien Bottin (care trebuia să se numească Gaston Gallimard, editor), intrați în sediul Nouvelle Revue Française (NRF), la numărul 5, urcați la mezanin până la micul meu birou, sau mergeți direct în grădină, unde cu greu veți găsi intrarea ascunsă a uneia dintre cele două subterane care duc până la Sena (alta ducând direct la sacristia bisericii Saint-Germain-des-Prés). Datorăm aceste precauții unei fugi precipitate a subtilului Talleyrand, care a locuit în acest imobil.

Astfel, treceți, dintr-un loc militar camuflat, într-o biserică de rit catolic în activitate, apoi pe lângă o editură

celebră, de un secol, în lumea întreagă. Veți sosi pe cheiul Voltaire sau Pont-Royal, spre Luvru și Tuileries, ca și cum n-a fost nimic. Armele, Cerul, Cărțile: alcătuiesc un blazon dens. Remarcați, de asemenea, în piața Sfântul Toma de Aquino, un ansamblu numit „săli parohiale“ (mister) și un imobil al Regiei imobiliare a orașului Paris. Coborând pe strada Gribeauval, în schimb, nimic altceva decât un magazin de modă.

Opriți-vă, lăsați-vă în voia timpului, lăsați să urce Istoria și reversul ei mai mult sau mai puțin negru. Începutul secolului al XXI-lea se pretează la acest gen de meditație, cu atât mai mult cu cât este, pur și simplu, improbabil.

Permiteți să vă inunde, așteptați. Trebuie ca timpul să iasă din pământ și din piatră, să se ridice până la acoperișuri, să aducă odată cu el prezența morților, să infiltreze cotloanele, balcoanele, balustradele. Timpul deci e o arhitectură inversată, de unde surpriza și neliniștea ruinelor. Aici, în plină realitate, e și mai insidios, și mai frumos.

Trebuie să dăm mai multă atenție, pe interminabilul bulevard Raspail, statuii lui Rodin, înaltă, aplecată mult în spate, opusă circulației care urcă și coboară. N-ar fi trebuit să fie acolo, dar este acolo. Balzac e mai mare ca niciodată, e un călugăr uriaș, o centrală radioactivă.

Dar cine este, la drept vorbind, acest Raspail? Un ne-suferit din a Treia Republică, născut în 1794 și mort în 1878, ale cărui calități de biolog și de chimist au fost supraevaluate. Să vorbim mai bine de cariera lui politică.

Rând pe rând seminarist și profesor de filosofie și de teologie, e ușor de caracterizat prin aventurile lui. Nu vom fi surprinși (examinați datele) să-l vedem blamat de episcopul lui, dat afară din colegiu, expulzat din stabilimentele religioase, bonapartist, trecând apoi la Republică, pentru a adera curând, după pudica formulă convenită, la „societățile secrete“. La închisoare, sub monarhia din Iulie (1848), devine, evident, socialist și candidează la alegerile prezidențiale. Alungat în 1849, trăiește în Belgia, însă revine în Franța, este deputat în 1869, apoi din 1876 până în 1878.

Merita un mare bulevard.

Raspail a fondat ziarul *L'Ami du peuple*. A scris cărți care nu se mai citesc: despre holeră, în 1869, dar și despre reformele sociale, în 1872. Cartea lui cea mai suprarădălistă? *Mémoire comparatif sur l'insecte de la gale* (1836). Un expert.

În tinerețea mea studențească, am locuit succesiv la numărul 90 al bulevardului Raspail, pe urmă la numărul 13. O cameră frumoasă cu terasă la numărul 90, apoi o cameră mică, sinistră, la numărul 13, lângă librăria Gallimard. Pe atunci, citeam mai ales *Cântecul lui Maldoror*, de Lautréamont, mai ales asta: „Tinere, nu dispera, căci ai un amic vampir, în ciuda părerii tale contrare. Adăugând acarus scabiei care produce râia, vei avea doi amici“.

Raspail are deci douăzeci de ani când marchizul de Sade moare la Charenton, douăzeci și șapte de ani la moartea lui Joseph de Maistre, la Torino, patruzeci și opt